

۱. مقدمه:

در یک مبدا تاریخی از اطلاعات دیجیتالی، فناوری الکترونیکی، رشد وب جهانی و محبوبیت آن و رشد شگرف تولیدات لوح های فشرده، کتابخانه های دیجیتالی و یک دسته عظیم از اطلاعات چند رسانه ای از قبیل فیلم ها، سخنرانی ها، تصاویرها و عکس های صدا دار، متن و فرامتن ارائه شده است.

این میزان موجود (پیوسته) از لوح های فشرده و منابع اطلاعاتی دیجیتالی دیگر در حال انفجار می باشند و بطور زیر بنایی دسترس پذیری به این مواد اصلاح شده در طول روز امکان پذیر شده است. در ساختار نسل بعدی کتابخانه های دیجیتالی، چند رسانه ای و هوش مصنوعی نقش زیادی ایفا می کنند.

طبیعت چند رسانه ای کتابخانه های دیجیتالی، کتابداران دیجیتالی را طلب می نماید که بتوانند اطلاعات مناسب و کارآمد و موثر را بیابند و آن را در انواع زیاد منتشر کنند و قالب های سیستم اطلاعاتی دیجیتال را گسترش دهند. پیشرفت کتابخانه های دیجیتال باعث ازدیاد چالش ها و فرصت ها برای کتابدار دیجیتال می گردد. کتابداران دیجیتال می توانند به درستی کتابخانه های دیجیتالی را بسازند که به حال کاربران سودمند باشد و به آنها بها دهند. یک کتابدار دیجیتال بعنوان یک متخصص در حرفه اطلاع رسانی می تواند کتابخانه دیجیتالی را مدیریت کند و بصورت اصولی اطلاعات، استدلال، طرح، داده استخراج شده، دانش استخراج شده، خدمات مرجع دیجیتالی، خدمات اطلاع رسانی الکترونیکی، نمایش اطلاعات و استخراج اطلاعات و توزیع اطلاعات، هماهنگی، جستجوی لوح های فشرده جالب توجه، وب جهانی مبتنی بر اینترنت، دسترسی و بازیابی چند رسانه ای را سازماندهی نماید. هدف نهایی از یک کتابخانه دیجیتال سهولت در دسترسی به اطلاعات در هر زمانی می باشد و هم چنین در خواست های ضروری کاربران علاوه بر آن سهولت در انتشار الکترونیکی می باشد.

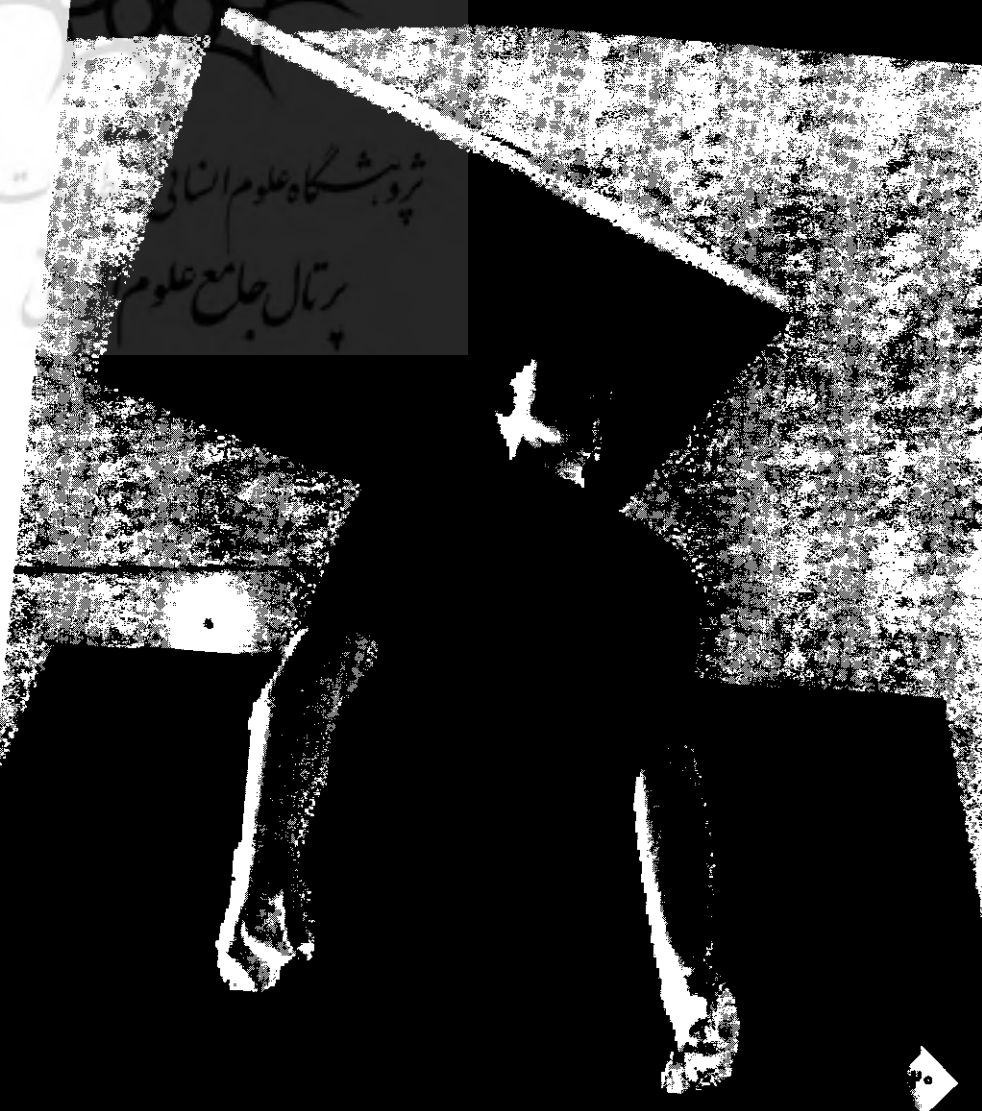
نقش کتابدار دیجیتال در مدیریت سیستم های اطلاعات دیجیتالی

عنوان به انگلیسی:

The role of a digital librarian

in the management of digital information system (DIS)

نویسنده: وی. سرین واسولو (V. Sreenivasulu)
مترجم: فرض الله عزیزی

دانش دیجیتال و در نهایت دسترسی به تمامی فعالی نهایی مانند فهرست نویسی و طبقه بندی اسناد دیجیتالی و دانش دیجیتالی

۳. کتابخانه دیجیتالی :

کتابخانه های دیجیتال کتابخانه های الکترونیکی هستند که موجب دسترسی تسهیل زیادی از کاربران که بصورت جغرافیایی پراکنده شده اند ، به محتویات عظیمی از مخازن کوناگون و موضوعات الکترونیکی می شود. کتابخانه دیجیتال می تواند همچنین متون شبکه ای ، تصاویر ، نقشه ها ، صداها و فیلم ها ، فهرست کالا ها ، داده های علمی ، تجاری و دولتی را جمع آوری نماید . آنها همچنین شامل ترکیباتی از قبیل فرامتن ، فرارسانه ، و چند رسانه ای می گردند (یرکی و جورجس ۱۹۹۶).

در فهم یک کتابخانه دیجیتال باید بطور غالب اطلاعات ذخیره شده را در یک محیط دیجیتال یا الکترونیکی قرار گیرد . مجموعه اطلاعات دیجیتالی ممکن است شامل کتابهای دیجیتالی ، تصویرهای اسکن شده دیجیتالی ، گرافیک ها ، داده های عددی و مفهومی ، فیلم های دیجیتالی ، کلیپ های دیداری شنیداری و غیره باشد.

را از میان مخازن دانش

* به کارگیری وظیفه ای که در قبال دیجیتالی کردن کتابخانه بصورت وسیع و ذخیره فرایند دیجیتالی و محافظت از فرایند دیجیتالی دارند .
* فراهم سازی دسترسی جهانی و بازیابی

کتابدار دیجیتال نقش ممتاز و پویایی را در دسترسی آسان به اطلاعات دیجیتالی مبتنی بر کامپیوتر که شامل خلاصه ها ، نمایه ها ، پایگاه های اطلاعاتی تمام متن ، نوارهای دیداری شنیداری در غالب های دیجیتالی است ایفا می نماید . برای یافتن اطلاعات درست در زمان واقعی ، تحقیق ، آموزش و یادگیری توسعه و انتشار اثر برای کاربرد در قالب مورد نیاز جزو نیازهای پایه کتابخانه دیجیتالی محسوب می گردد .

۲. نیاز به کتابدار در مدیریت سیستم اطلاعات دیجیتالی :

نیاز مادر اختراع می باشد . پیدایش کتابخانه های دیجیتالی جهانی یا مراکز اطلاعات دیجیتالی در سراسر جهان ، احساس نیاز به ایجاد یک عنوان شغلی تحت عنوان کتابدار دیجیتالی برای مدیریت منابع دانش دیجیتالی کتابخانه ها می باشد . کتابخانه های دیجیتالی بزرگ بعنوان مخازن دانش نمود پیدا کردند .

کتابداران دیجیتال نیاز دارند به :

- * مدیریت کتابخانه های دیجیتال
- * سازماندهی دانش دیجیتال و اطلاعات
- * انتشار اطلاعات دیجیتال به وسیله رایانه
- * فراهم نمودن خدمات مرجع دیجیتال و خدمات اطلاع رسانی الکترونیکی
- * فراهم نمودن و یافتن دانش استخراج شده

نوع از اطلاعات نیاز دارد. به منظور توصیف نقش های کتابدار دیجیتال، مفاهیم زیر به منظور فهم اطلاعات بعدی تولید شده است.

۱.۴. متولی بزرگراه های اطلاعاتی:

سوپر بزرگراه اطلاعاتی یک رویا یا یک تشبیه است. این خیالبافی یک آمیزش از دوروش سیم و بی سیم از قابلیت های تلفن و شبکه های کامپیوتری با ظرفیت تلویزیون کابلی برای انتقال صداها برنامه می باشد. خدمات باید بوسیله شبکه های تله کامیونیکشن (ارتباط

از راه دور)، شبکه های کابلی تلویزیونی و اینترنت و ارتباطات موبایلی حاصل گردد (ویلیام و غیره، ۱۹۹۵).

در شالوده ایجاد دسته عظیمی از تقاضاها و تقاضای خدمات اطلاعاتی که تحت عنوان سوپر بزرگراه اطلاعاتی معرفی شده است، دو نوع خدمات اطلاعاتی از قبیل خدمات آزاد عمومی و خدمات تجاری وجود دارد.

استفاده از تلفن، نمابر و خدمات تلویزیون ماهواره ای آنالوگ در سوپر بزرگراه اطلاعاتی بصورت مختصر مورد حمایت قرار گرفته است. بعلاوه خدمات جدیدی از قبیل تلفن تصویری، پیامهای الکترونیکی چند رسانه ای، پخش از طریق تلویزیون دیجیتالی و فیلم و تقاضای خدمات ویدیویی ایجاد شده است (لو، ۱۹۹۶).

۴.۲. متولی کتابخانه دیجیتال جهانی / کتابخانه دیجیتال جهانی:

کتابخانه دیجیتال بصورت واقعی یک فاز زود گذر به طرف کتابخانه دیجیتال جهانی و اطلاعات توزیع شده وسیع و زودگذر، قابل دسترس و فعال از هر جا با افزایش انجام نمایه سازی، جدا سازی و تکنیک های خلاصه سازی می باشد.

این کتابخانه تحت عنوان کتابخانه بدون دیوار یا مرزهای ملی معرفی شده است.

از یک کتابخانه دیجیتالی انتظار می رود دسترسی به مجموعه های اطلاعات دیجیتالی را فراهم نماید.

یک کتابخانه دیجیتالی ممکن است هر کدام از پارامترهای زیر را در نظر داشته باشد:

۱- فایل های اطلاعاتی قابل خواندن با ماشین

۲- ایجاد زمینه ظهور اطلاعات ملی بصورت زیر بنایی

۳- بانکهای اطلاعاتی پیوسته و متغیر و تولید لوح های فشرده اطلاعاتی

۴- ابزارهای ذخیره اطلاعات کامپیوتری و استقرار آن برای بازیابی اطلاعات سیستم های شبکه کامپیوتری کتابخانه ای

به عنوان شاغلین امروزی، ما تعریف غالباً سودمندی را یافته ایم: یک کتابخانه دیجیتال از مجموعه اش دز پر سه کامپیوتری محافظت می نماید و بصورت ذاتی و متناوب چابکهای مداوم و مواد میکرو فیلمی را که بصورت جاری بر مجموعه های کتابخانه تفوق دارند، را ضمیمه یا تکمیل می کند (ویلیامز، ۱۹۹۵).

بین ویژگی های جزئی کتابخانه های دیجیتال باعث ذخیره اطلاعات در شکل دیجیتالی می شود و کاربرد مستقیمی روی شبکه های ارتباطی به منظور دسترسی و حصول به اطلاعات و کپی بوسیله دانلود کردن متن های چاپی آنلاین و آفلاین (پیوسته و غیر پیوسته) از یک فایل مادر دارد. کتابداران دیجیتال توانایی مدیریت مقادیر خیلی زیادی از اطلاعات، محافظت از مجموعه های منحصر به فرد، ایجاد دسترسی سریعتر به اطلاعات، راحتی در مورد بحث قرارداد در بیشتر از یک مکان، و افزایش و توزیع محیط های آموزشی را دارند. آنها همچنین به انجام جستجوهای که بصورت دستی امکان پذیر نیستند کمک می کنند.

۴. نقش کتابدار دیجیتال در مدیریت سیستم های اطلاعات دیجیتال:

مدیریت سیستم اطلاعات دیجیتالی منوط به همه شایستگی هایی مانند (دانش، چگونگی دانستن، مهارتها و نگرش ها) می باشد و به ایجاد، ذخیره، تحلیل، سازماندهی، بازیابی و انتشار اطلاعات دیجیتالی (متن، تصاویر، صداها) در کتابخانه های دیجیتالی یا هر

۴.۳. کتابدار دیجیتال بعنوان انسان ماشینی

سیمپورتیک عمل می نماید:

کتابدار دیجیتال بعنوان میانجی بین کاربران و وظیفه دیجیتالی کردن اطلاعات وسیع، ذخایرش، انتشارات، مدیریت آرشیو، ساختن شبکه اطلاعاتی دیجیتالی موجود عمل می نماید. کتابداران دیجیتال و کامپیوترها در فرایند و انتشار اطلاعات دیجیتال و هر دوی آنها با هم ارتباط دو طرفه دارند و به یکدیگر وابسته اند.

۴.۴. ناوبری، نقد و فیلترینگ:

این ناوبری در آینده منجر به کامل شدن کمک انسان به بازیابی اطلاعات از شبکه جهانی می شود و از ناوبری اطلاعات بصورت سریع و بازیابی دقیق حمایت خواهد کرد. کتابدار دیجیتال یک متخصص ناوبری، نقد و فیلترینگ، خدمات مرجع دیجیتالی و خدمات اطلاعات الکترونیکی در منابع اطلاعات دیجیتالی می باشد.

۴.۵. جستجوی چند رسانه ای ها و نمایه سازی:

یک کتابخانه دیجیتال چند رسانه ای عیناً به نمایه سازی و بازیابی استاندارد نیاز ندارد، بلکه نیازمند به نمایه سازی اسناد فرعی و تکنیک های خلاصه سازی است - بیشتر نیاز دارد تا در زمینه مقالات استنادی فعالیت نماید.

۴.۶. دانش و استخراج داده:

کتابدار دیجیتال نیازمند یک دانش در زمینه استخراج داده کشف دانش از کتابخانه های دیجیتال تا نیازهای اطلاعاتی کاربران بصورت محدود می باشد. در این امر هدف تکنیک های آموزشی از قبیل دسته بندی کردن و تکنیک های کشف اصطلاحات پیچیده و غیره سودمند می باشند.

۴.۷. هماهنگی بین جستجو و بازیابی:

این امر نیازمند دانش لازم در زمینه موتورهای بازیابی و ساختار نمایه سازی می باشد. بنابراین هدف کتابدار دیجیتال می تواند ایجاد سوالات اطلاعاتی با رعایت سیستم جستجو باشد.

۴.۸. مواجه شدن کتابدار دیجیتال با اصول و قواعد مدیریت سیستم اطلاعات دیجیتال:

یک قاعده اصولی از کتابخانه دیجیتال در کتابخانه های دیجیتالی این است که بعنوان یک شخص میانجی که می تواند کاربران و اطلاعات را به یکدیگر نزدیک نماید، عمل کند. ابزارهای دسترسی به کتابخانه دیجیتال مجموعه درستی از ابزارهای کاربردی در روش هایی هستند که یک گلوبول از چالش ها و فرصت ها را برای دسترسی به فناوری اطلاعات و دسترسی سریع درگیر می نماید. (کیکوچی و دیگران، ۱۹۹۶).

۴.۹. دسترسی به اطلاعات دیجیتالی:

توعی از تکنیک های بازیابی اطلاعات، شامل جستجوی ابر داده و جستجوی اسناد تمام متن وجود دارد در شناخت آنچه می توان یا نمی توان از منابع اطلاعات کتابخانه دیجیتال بازیابی کرد؛ کتابدار دیجیتال بعنوان یک متخصص در فراهم آوری اطلاعات دیجیتالی می تواند عمل نماید.

۴.۹.۱. دسترسی و بازیابی اطلاعات

دیجیتالی توسط ابزارهای دسترسی به کتابخانه دیجیتالی:

این روش برای ذخیره، یافتن و بازیابی اطلاعات دیجیتالی از سیستم اطلاعات دیجیتالی که روش دسترسی نام گرفته است، کاربرد دارد. این فناوری کاربرد دسترسی به کتابخانه دیجیتال در سیستم اطلاعات دیجیتالی را فراهم نموده است.

۴.۹.۲. دسترسی به اطلاعات موبایلی:

دیدگاه فردا:

توانایی دسترسی به اطلاعات روی تقاضا در هر مکان مزیت های مناسبی را بصورت انفرادی در افزایش موبایل جهانی می بخشد. این داده ها توسط فایل های سیستم، بانک های اطلاعاتی مرتبط، بانک های اطلاعاتی در موضوعات مربوط به مشرق زمین، و مخازن دیگر باید به برنامه های اجرا شده در موبایل های کامپیوتری قابل دسترسی باشد.

۵. کتابخانه دیجیتال به ابزارها،

سرمایه ها و منابع اطلاعات دیجیتالی برای در اختیار گذاشتن کتابدار دیجیتال دسترسی دارد:

ابزارهای متنوعی برای استفاده در سیستم های اطلاعات دیجیتال وجود دارند و آنها به آسانی می توانند در نقد، ناوبری، بازیابی، نمایه سازی، ذخیره، سازماندهی و انتشار اطلاعات دیجیتالی در دسترس قرار گیرند. این فهرستی که در زیر می آید شامل منابع اطلاعات دیجیتالی و سرمایه ها می باشند و اینها بعنوان ابزارهای دسترسی دیجیتال است که هدف نهایی برای دسترسی آسان جهانی به آنها می باشد:

* فهرستهای دسترسی عمومی پیوسته:

بانک اطلاعات ابر داده (توصیف لینک های آماده برای بانک های اطلاعاتی دیگر/منابع اطلاعات دیجیتالی: بانک های اطلاعاتی پیوسته (نایت ریدر، اوسی ال سی، مدلاین)

* ابزارهای مبتنی بر اینترنت: شبکه های ایمیلی، فهرست های پستی، کنفرانس های الکترونیکی، وب جهانی، هوم پیج های وب سایت ها، خدمات اطلاعات نواحی وسیع (WAIS)، مرورگرهای وب، سیستم های گوگر و آرچی ورنیکا، اف تی پی (ftp)، تل نت، یوزنت، نیوزگروپ (گروه های خبری)، بی بی اس (BBS)، لیست سرورها، گروه های بحث.

* شبکه دیجیتالی: بلیز (BLAISE)، مدلاین، نیک نت، دل نت، آگریس، اینیس (INIS)، همه بر روی شبکه ها نظم گرفته اند.

* فرامتن / فرارسانه

* چند رسانه ای (شبکه های کامپیوتری دارای پهنای باند).

* پروتکل های شبکه چند رسانه ای

* شبکه های سلولی و صفحه ای

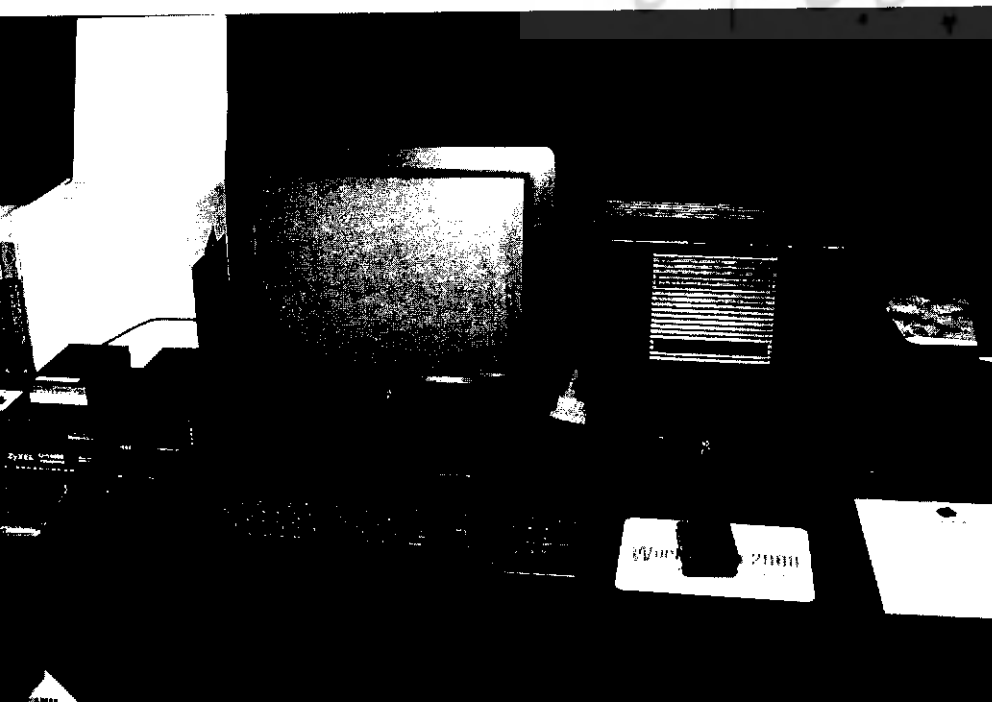
* ابزارهای نشر الکترونیکی

* آژانس های نرم افزاری شبکه دولینگ

* فکس الکترونیکی / فروشنده های

تجاری

* تلفن / تلویزیون

۶. اجزاء یک سیستم اطلاعات دیجیتال: اجزاء یک کتابخانه دیجیتال:

- * سیستم کتابخانه شخصی برای کاربران
- * سیستم کتابخانه سازمانی برای خدمت به گروههای خاص
- * کاربران جدید به همراه کاربران پایگاه های اطلاعاتی از راه دور یا محلی موجود
- * سرورهای پایگاه های اطلاعاتی به منظور دوری نمودن از درخواست ها

مجموعه ای از مهارت ها، نگرش ها و ارزش های مختلف که کتابدار دیجیتال را قادر می سازد تا بعنوان یک متخصص اطلاعات دیجیتال یا متخصص در علم دیجیتال و به عنوان رابط دانش دیجیتالی کار نماید. مشخص می شود (سرین و اسولو، ۱۹۹۸). مهارت ها و شایستگی هایی وجود دارند که کتابدار دیجیتال باید به فکر توسعه آن باشد. یکی از این تواناییها مدیریت کتابخانه های دیجیتالی و دانش دیجیتالی، در اصطلاح

* تنوعی از اصول سیستمی در هماهنگی، مدیریت مدخلی و بازیابی اطلاعات دیجیتالی شایستگی ها و مهارت های یک کتابدار دیجیتال در مدیریت سیستم اطلاعات دیجیتالی / کتابخانه های دیجیتالی: شایستگی کتابدار دیجیتالی بوسیله

مدیریت دانش دیجیتالی می باشد. مهارت ها و شایستگی ها زیر برای یک کتابدار دیجیتال در مدیریت سیستم های اطلاعات دیجیتال و کتابخانه های دیجیتالی لازم می نماید:

۱- اینترنت، www:

- * ناوبری، نقد، فیلترینگ
- * بازیابی، دسترسی، تحلیل اسناد دیجیتال
- * خدمات مرجع دیجیتال، خدمات اطلاعات الکترونیکی
- * جستجوی بانک های اطلاعاتی شبکه ای در تعدادی از منابع دیجیتالی و وب سایتها
- * ایجاد هم پیچ ها، تبدیل محتوا، فون دانلود
- * انتشار وب، نشر الکترونیکی
- * آرشیو اسناد دیجیتال، تعیین منابع دیجیتال

- * حفظ و ذخیره مواد دیجیتالی
- * پیام الکترونیکی، مهارتهای ارتباطی
- * توانایی در وب
- ۲. چند رسانه ای، فناوری دیجیتالی، فرایند رسانه دیجیتالی:

- * نمایه چند رسانه ای، فرایند تصویری، فرایند شناخت موضوعات مربوط به مشرق زمین
- * تصورات و ارتباطات دیجیتالی که بر یکدیگر تاثیر گذارند

- * فهرستنویسی و رده بندی اسناد دیجیتال، محتویات دیجیتال
- * جستجو و بازیابی متن، تصویرها و موضوعات چند رسانه ای دیگر
- * ایجاد موعظه، تشخیص تصویر
- * ظرفیت های فرایند گونه رسانه دیجیتال بصورت پیشرفته و برجسته
- * تکنیک های کنفرانس شامل تله کنفرانس، کنفرانس ویدیویی

۳. سیستم اطلاعات دیجیتالی، پیوسته، اطلاعات بصری:

- * روبرو شدن با سرآشویی ها بصورت آنلاین و آفلاین، تابیدن و تبدیل نمودن دانش دیجیتال
- * توسعه منابع اطلاعات دیجیتال
- * دیجیتال کردن مجموعه های چاپی
- * شایستگی در مدیریت شبکه ایستگاهی لوح های فشرده

- * توسعه پیشینه فهرست های ماشینی قابل خواندن
- * طراحی و توسعه پایگاه های اطلاعاتی
- * طراحی و توسعه آژانس های نرم افزاری برای کتابخانه های دیجیتال
- * تبدیل رسانه چاپی به رسانه دیجیتالی
- * دانش بصورت ساختار علمی دیجیتالی

مهارت‌های اضافی دیگری نیز وجود دارد که کتابدار دیجیتال باید آنرا توسعه دهد. یکی از این تواناییها فکر کردن در مورد اصطلاحات شبکه های دانش می باشد (اون ، ۱۹۹۹)

۱. شبکه های داخلی

- شبکه های پرسنلی
- تیم های پروژه ای ، گروه های دارای صلاحیت ، گروه های نرم افزاری
- منبع دانش دیجیتالی داخلی

- اینترنت

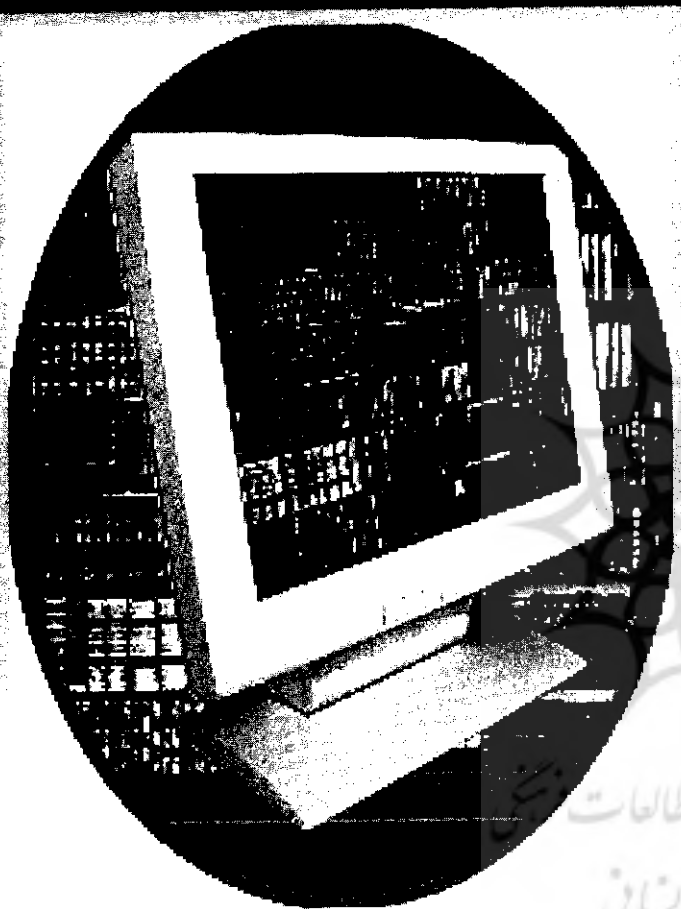
۲. شبکه های اکسترنال

- منابع دانش اکسترنال
- شبکه های شخصی اکسترنال
- مشتریان ، ذخائر ، سهامداران
- اکسترانت

آموزش و یادگیری حرفه ای برای کتابدار دیجیتال در مدیریت سیستم های اطلاعات دیجیتالی / کتابخانه های دیجیتالی:

بیشتر از ۲۵ سال است که آموزششده های اطلاع رسانی در مطالعات خود ، فعالیتهای دوره تحصیلی و تعلیمی را در فناوری های اطلاعاتی جدیدشان پذیرفته اند.

همه این تغییرات کمتر در زیر چتر پهن مطالعات اطلاعاتی اتفاق افتاده است. سیستم اطلاعات دیجیتالی جدید یک تغییر مکان عمده در فرایند انتقال اطلاعاتی ایجاد کرده است (دیجاتلس ، ۱۹۹۷).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
پرتال جامع علوم انسانی

نقش تغییر عنوان کتابدار از کتابدار به کتابدار دیجیتالی

یک کتابدار در آینده چه نقشی خواهد داشت ؟ این به آن معنی است که نباید به کتابخانه به عنوان یک موسسه بنگریم . باید به اینترنت بعنوان یک ابزار قدرتمند در جهان اطلاعات نگرینست . قصد بر این است که بصورت غیر متمرکز و بصورت ارتباط از راه در روی آن کار شود تا کتابخانه های مجازی با افزایش وسیعی در این رشته و تنوع منابع اطلاعات دیجیتالی مواجه شوند . در این تسلسل شناختی کتابداران به عنوان کارکنان دائمی پیوسته وجود خواهند داشت ، حمایت از شهروندان / کارکنان بوسیله فروش خدمات انجام می گردد . یافتن سریع اطلاعات مربوطه نسبت به رقبا ، سریعتر از یک کارمند غیر اطلاعاتی می تواند صورت گیرد . ما اغلب واژه هایی را برای توصیف این نقش ها داریم : کتابدار دیجیتال ، حرفه اطلاعات دیجیتال ، سبیراین و واسطه اطلاعاتی .

است که در شرایط طولانی ، چیزهای زیادی را برای ما روشن خواهد کرد و این به آسانی قابل فهم می باشد . هدف نهایی عیناً دسترسی آسان به اطلاعات دیجیتال در اسرع وقت نیست بلکه خواستن ضروریات نشر الکترونیکی اضافی برای کاربران می باشد و ایجاد و توسعه کانال های دانش دیجیتالی و منابع دانش دیجیتالی است که اجازه می دهد انرژی بین سهامداران بصورت دو طرفه تغییر ایجاد کند و قلمرو دانش دیجیتالی را غنی سازی نماید .

دید مختلفی از آینده ممکن است برای اشخاص پیدا شود مبنی بر اینکه که کتابخانه دیجیتالی بیشتر شبیه یک انبار دانش است ، جایی که سیستم های پیچیده و حرفه ای از تخصص نقش حمایتی در دسترسی به اطلاعات دارد و بعنوان یک میانجی در (اشکال) متنوع از دیجیتال و منابع دیگر عمل می نماید (کاوونی و کلیوند ، ۱۹۹۸) . همچنین در این فرایند مشکل می نماید که تعریف نمائیم چه نقشی از کتابدار دیجیتال